

Europa i naród polski w pierwszej połowie XIX w. – lekcja powtórzeniowa

Europa i naród polski od Wiosny Ludów do powstania styczniowego – lekcja powtórzeniowa

Tematy:

1. Europa w dobie rządów Napoleona
 2. Naród polski w latach 1797 – 1815
 3. Kongres wiedeński 1814 – 1815
 4. Społeczeństwo i ziemie w latach 1815 – 1830
 5. Powstanie listopadowe 1830 – 1831
-
6. Przemiany w Europie w pierwszej połowie XIX w.
 7. Społeczeństwo polskie w latach 1831 – 1846
 8. Wiosna Ludów 1848 – 1849
 9. Powstanie styczniowe 1863 – 1865

1. Daty

Data	Wydarzenie
1797 r.	Powstają Legiony Polskie we Włoszech
1799 r.	Obalenie Dyrektoriatu. Napoleon Bonaparte został Pierwszym Konsulem.
1804 r.	Napoleon Bonaparte został cesarzem Francuzów
1804 r.	Napoleon Bonaparte wprowadził Kodeks cywilny
7.07.1807 r.	Pokój w Tylży . Powstało Księstwo Warszawskie.
1809 r.	Wojna z Austrią. Pokój w Schonbrunn. Do Księstwa Warszawskiego przyłączono trzeci zabór austriacki.
1812 r.	Wyprawa Napoleona na Rosję. Bitwa pod Borodino.
1813 r.	Bitwa narodów pod Lipskiem. klęska Napoleona.
1814 r.	Abdykacja Napoleona
1814 r.	Początek obrad kongresu wiedeńskiego
1815 r.	100 dni Napoleona. klęska w bitwie pod Waterloo.
1815 r.	Koniec obrad kongresu wiedeńskiego. Powstanie Świętego Przymierza.
1815 r.	Powstanie Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Uchwalenie konstytucji Królestwa Polskiego
1830 r.	Rewolucja lipcowa we Francji. Powstanie Belgów przeciwko Holendrom.
29/30.11.1830	Wybuch powstania listopadowego.
25.01.1831 r.	Detronizacja Mikołaja I.
1831 r.	Bitwy: pod Wawrem, Dębem Wielkim, Iganiami, Grochowem, Ostrołką, obrona Woli
1846 r.	Powstanie Krakowskie. Rabacja galicyjska.
1848 r.	Wybuch Wiosny Ludów.
1849	Koniec Wiosny Ludów.
1852	Powstało II Cesarstwo we Francji.
1853 - 1856	Wojna krymska przegrana przez Rosję.
22.01.1863 r.	Wybuch Powstania Styczniowego.
1865	Upadek Powstania Styczniowego.

2. Postacie

Nazwisko	Opis
Napoleon Bonaparte	Cesarz Francuzów. Generał francuski, który podbił większość Europy. Wprowadził blokadę kontynentalną.
Księżę Wellington	Dowódca wojsk angielskich w Hiszpanii. Pokonał Napoleona w bitwie pod Waterloo.
Jan Henryk Dąbrowski	Założyciel i dowódca Legionów Polskich we Włoszech.
Kazimierz Kniaziewicz	Dowódca Legii Naddunajskiej.
Józef Wybicki	Autor słów Mazurka Dąbrowskiego.
Księżę Józef Poniatowski	Dowódca wojsk Księstwa Warszawskiego. Zginął w bitwie pod Lipskiem.
Klemens Metternich	Minister spraw zagranicznych Austrii podczas kongresu wiedeńskiego.
Aleksander I	Car rosyjski. Twórca klęski Napoleona. Pierwszy Król Królestwa Polskiego. Nadał konstytucję.
Antonii Radziwiłł	Namiestnik Wielkiego Księstwa Poznańskiego.
Józef Zajączek	Generał polski z okresu napoleońskiego. Pierwszy i ostatni namiestnik Królestwa Polskiego.
Nikołaj Nowosilcow	Pełnomocnik carski powołany po śmierci Józefa Zajączka.
Księżę Drucki – Lubecki	Minister skarbu w rządzie Królestwa Polskiego przed wybuchem powstania listopadowego.
Mikołaj I	Car rosyjski, który panował podczas powstania listopadowego.
Piotr Wysocki	Podporucznik w Warszawskiej Szkole Podchorążych Piechoty. Przygotował spisek, który doprowadził do wybuchu powstania listopadowego.
Walerian Łukasiński	Założyciel organizacji konspiracyjnych w Królestwie Polskim po kongresie wiedeńskim: Wolnomularstwa Narodowego i Towarzystwa Patriotycznego. Zmarł w rosyjskim więzieniu.
Księżę Konstanty	Brat cara Aleksandra I. Stał na czele armii Królestwa Polskiego.
Józef Chłopicki	Pierwszy dyktator powstania listopadowego
Ignacy Prądzyński	Generał podczas powstania listopadowego. Opracował plan ofensywy, który doprowadził do zwycięstw pod Stoczkiem, Wawrem i Iganiami.
Iwan Paskiewicz	Stłumił powstanie listopadowe. Dowódca armii rosyjskiej. Rządził w Królestwie Polskim po Powstaniu Listopadowym.
Adam Jerzy Czartoryski	Autor konstytucji Królestwa Polskiego. Podczas Powstania Listopadowego stał na czele rządu. Na emigracji przewodził Hotelowi Lambert.
Joachim Lelewel	Historyk polski. Jeden z przywódców Towarzystwa Patriotycznego. Na emigracji przewodził Komitetowi Narodowemu Polskiemu.
Michał Radziwiłł	Jeden z dyktatorów Powstania Listopadowego.
George Stpehenson	Brytyjski inżynier, który jako pierwszy zaprojektował współczesną lokomotywę parową,
Wiktor Hugo	Francuski pisarz epoki romantyzmu. twórca dzieła „Nędznicy”, w którym opisał bohaterstwo rewolucjonistów franc.
Henryk Heine	Niemiecki poeta romantyczny, twórca satyr na niemiecką arystokrację, mieszczaństwo i duchowieństwo
George Byron	Angielski poeta romantyczny, który stworzył ideał bohatera romantycznego. Autor „Giaura”. Stracił życie podczas greckiej wojny o niepodległość.
Francisco de Goya	Hiszpański malarz epoki romantyzmu. Autor dzieła „Rozstrzelanie powstańców madryckich”
Eugene Delacroix	Malarz francuski epoki romantyzmu. Autor dzieła „Wolność wiodąca lud na barykady”.

Edmund Burke	Brytyjczyk, twórca ideologii konserwatyzmu
Giuseppe Mazzini	Rewolucjonista włoski, jednej z twórców karbonaryzmu.
Aleksander Fredro	Komediopisarz i poeta polski pierwszej połowy XIX w.
Józef Ignacy Kraszewski	Polski pisarz, publicysta i historyk; autor wielu powieści historycznych, tworzący w pierwszej połowie XIX w.
Wincenty Pol	polski poeta i geograf pierwszej połowy XIX w.
Józef Zaliwski	Rewolucjonista polski związany z karbonaryzmem i organizacją Zemsta Ludu. W 1832 r. podjął między próbę wywołania powstania na ziemiach Pol. zakończoną niepowodzeniem.
Edward Dembowski	Polski rewolucjonista. Przywódca organizacji Związek narodu Polskiego. Brał udział w Powstaniu Krakowskim w 1846 r.
Jakub Szela	Przywódca rabacji galicyjskiej, inspirowanej przez władze austriackie.
Ludwik Filip	Król francuski zwany mieszczańskim, królem, obalony na skutek Wiosny Ludów we Francji
Ludwik Napoleon	Bratanek Napoleona. Zdobył władzę we Francji dzięki rewolucji lutowej, która zapoczątkowała Wiosnę Ludów. W 1852 r. koronował się na cesarza Francuzów jako Napoleon III.
Lajos Kossuth	rewolucjonista węgierski, który stanął na czele powstania węgierskiego podczas Wiosny Ludów. Dążył do uniezależnienia się Węgier od Austrii.
Józef Bem	Polski generał, który dowodził wojskami powstańczymi na Węgrzech podczas Wiosny Ludów. Bohater narodowy Węgier.
Ludwik Mierosławski	Polski bohater narodowy, który brał udział w Wiosnie Ludów na ziemiach polskich oraz krótko był dyktatorem Powstania Styczniowego.
Aleksander II	Car rosyjski, który władał Rosją podczas Powstania Styczniowego.
Aleksander Wielopolski	naczelnik Rządu Cywilnego w Królestwie Polskim przed Powstaniem Styczniowym. Nie chciał by powstanie wybuchło. W tym celu zarządził branżę.
Leopold Kronenberg	Przywódca obozu Białych przed Powstaniem Styczniowym.
Zygmunt Padlewski	Przywódca obozu Czerwonych przed Powstaniem Styczniowym.
Marian Langiewicz	Jeden z dowódców Powstania Styczniowego. Drugi dyktator tego powstania.
Romuald Traugutt	Trzeci dyktator Powstania Styczniowego. Twórca państwa podziemnego podczas powstania. Aresztowany w kwietniu 1864 r. Stracony na cytadeli w Warszawie latem 1864 r.

3. Pojęcia

Pojęcie	Opis
Konkordat	Porozumienie państwem, a Państwem Kościelnym (Watykanem) określające stosunki między władzą świecką, a kościelną.
Kontrybucja	Danina pieniężna narzucona w traktacie pokojowym przez zwycięskie państwo pokonanemu.
Cenzus	Wymagania dotyczące np. wykształcenia, majątku lub wieku, od których uzależnia się nadanie praw politycznych.
Legitymizm	Zasada kongresu wiedeńskiego. Nienaruszalność praw dynastycznych – władza pochodzi od Boga, żaden poddany nie może więc jej pozbawić. Należy więc zwrócić tron tym, którzy utracili go na skutek rewolucji bądź wojen napoleońskich.
Zasada restauracji	Przywrócenie dawnych dynastii na trony. Zasada kongresu wiedeńskiego
Zasada równowagi europejskiej	Żadne państwo nie mogło wybić się na hegemonia – nie mogło uzyskać przewagi nad innymi. Miała zostać zachowana równowaga. Zasada kongresu wiedeńskiego

Święte Przymierze	Sojusz Austrii, Prus i Rosji po kongresie wiedeńskim, który miał stać na straży porządku i ładu w Europie i nie dopuścić do złamania postanowień kongresu wiedeńskiego.
Koncert mocarstw	Anglia, Rosja, Austria i Prusy podpisały układ, który miał gwarantować bezpieczeństwo; mocarstwa na wypadek konfliktów miały ustalić linię postępowania.
Konstytucja oktrojowana	Konstytucja nadana przez panującego.
Autonomia	Częściowa niezależność części terytorium danego kraju, zamieszkałego najczęściej przez mniejszość narodową.
Uwłaszczenie	Nadanie dzierżawionej ziemi chłopom za odszkodowaniem lub bez.
Wolnomularstwo	Określenie masonerii czyli tajnego ruchu międzynarodowego powstałego w XVIII w.
Proletariat	Robotnicy wielkoprzemysłowi w XIX w.
Romantyzm	Epoka oraz kierunek w sztuce i filozofii trwający w kulturze europejskiej od rewolucji francuskiej do Wiosny Ludów.
Liberalizm	Ideologia, której istota było przekonanie, że wszyscy ludzie powinni być wolni i równi wobec prawa, oraz że powinna istnieć wolność słowa, druku, zgromadzeń, wyznawania religii i prowadzenia działalności gospodarczej.
Konserwatyzm	Ideologia charakteryzująca się przywiązaniem do dawnych wartości, obyczajów, praw i ustroju politycznego, przeciwna zmianom.
Karbonaryzm	Węglarstwo. Ruch o charakterze rewolucyjnym i narodowym, który narodził się w Italii w pierwszej połowie XIX w., który rozszerzył swą działalność na Francję i Hiszpanię. Karbonariusze dążyli do wywołania rewolucji, która obaliłaby monarchie absolutne i doprowadziła do powstania republiki.
Dekabryści	Rewolucjoniści rosyjscy, którzy w 1825 r. doprowadzili do wybuchu powstania w Rosji przeciwko carowi.
Wielka Emigracja	Emigracja po Powstaniu Listopadowym, głównie do Francji, Belgii i Wielkiej Brytanii, która charakteryzowała się utworzeniem obozów politycznych wywierających wpływ na sytuację na ziemiach polskich.
Rabacja galicyjska	Powstanie chłopów w Galicji przeciwko szlachcie, które uniemożliwiło wybuch powstania w zaborze austriackim w 1846 r.
Wiosna Ludów	Rewolucja z lat 1848 – 1849, która objęła kraje włoskie, Francję, państwa niemieckie, Cesarstwo Habsburgów, a której głównym celem była liberalizacja ustroju i wprowadzenie konstytucji, a niektórych krajach ich zjednoczenie – Niemcy, Włochy.
Odwilż posewastopolska	Polityka rosyjska po przegranej wojnie krymskiej, którą cechowało złagodzenie rusyfikacji i zezwolenie na ograniczoną autonomię.
Demilitaryzacja	Rozbrojenie; ograniczenie liczby lub całkowite wycofanie sił zbrojnych z określonego terytorium zwykle obejmujące także zniszczenie umocnień.
Czerwoni	Jeden z obozów politycznych przed Powstaniem Styczniowym, który dążył do wybuchu powstania.
Biali	Jeden z obozów politycznych przed Powstaniem Styczniowym, który nie chciał by powstanie wybuchło. Propagował pracę organiczną.
Branka	Nadzwyczajny pobór do wojska rosyjskiego. Ogłoszenie branki było bezpośrednim powodem wybuchu Powstania Styczniowego.
Partia powstańcza	Oddział powstańczy podczas Powstania Styczniowego

3. Przypomnij sobie oprócz tego:

- reformy Napoleona Bonaparte we Francji
- przyczyny powstanie Legionów Polskich, ich skład, przebieg działań wojennych,
- konstytucję Księstwa Warszawskiego,,
- zasady kongresu wiedeńskiego,
- postanowienia kongresu wiedeńskiego,
- sytuację gospodarczą we wszystkich trzech zaborach w latach 1815 – 1830 ,
- zakres autonomii w Królestwie Polskich i w Wielkim Księstwie Poznańskim, oraz Rzeczypospolitej Krakowskiej
- przykłady łamania konstytucji przez cara,
- przyczyny, najważniejsze wydarzenia Powstania Listopadowego, oraz jego skutki
- do jakich zmian społecznych i gospodarczych doszło w pierwszej połowie XIX w.
- Obozy Wielkiej Emigracji – programy, przywódcy,
- Wiosna Ludów – przyczyny Wiosny Ludów, jakie cele stawiali sobie rewolucjoniści we Francji, w państwach niemieckich, włoskich, w Cesarstwie Austriackim, dlaczego Wiosna Ludów zakończyła się fiaskiem. Co udało się osiągnąć?
- Powstanie Styczniowe – przyczyny, przebieg i skutki.